

10300

(1379–1381) maj–juni

Nyköping

Hans Guldsmed, kyrkoherde i Husby(-Oppunda socken), tillkännager i öppet brev att han till Bo Jonsson, drots i Sverige, sålt 6 öresland jord i Harlinge med avgärdatorpen Tvetta, Haffina, Gjältvik, Gallgrinda, "Wurunge", "Wedaltorp", "Danskebohl", "Grytebro", "Baggarydh" och "Myran", 1 penningland mindre än 8 örtugland jord i Värskäl, 5 örtugland i Ålspånga (allt) i Bettna socken, 2 penningland jord i Hönebäck i Björkviks socken i Oppunda (härad), 3 öresland jord i Säby i Råby socken och 9 ½ örtugland jord i Örsta i Lids socken (båda) i Rönö härad, 7 öresland jord i Fjällskär i Stigtomta socken och ett avgärdatorp, "Hielmsäter", 7 ½ örtugland jord i Åsby (i samma socken), samt 2 öresland och 2 penningland i Eckersta i Halla socken i Jönåkers (härad) i Strängnäs biskopsdöme för 160 lödiga mark. Utfärdaren erkänner sig ha uppburit hela summan i silver av Bo Jonsson och förklarar honom och hans arvingar fria från alla ytterligare krav från utfärdaren eller hans arvingar eller någon på hans vägnar i fråga om dessa 160 lödiga mark efter denna dag. Utfärdaren avhänder sig och sina arvingar alla dessa egendommar med tillagor och överlåter dem med evig äganderätt och full dispositionsrätt till Bo Jonsson och hans arvingar. Om egendomarna helt eller delvis lagligen hindras för Bo Jonsson eller hans arvingar, förbinder sig utfärdaren att inom ett fjärdedels år efter att så skett ersätta honom och hans arvingar med likvärdigt gods i lika gott läge efter utlåtande av två goda män på Bo Jonssons och hans arvingars vägnar och två män på utfärdarens och hans arvingars vägnar. Häradshövdingarna i de härader där egendomarna är belägna får med detta brev fullmakt att fastfara dem till Bo Jonsson eller hans ombud i enlighet med landslagen på rätt tingsdag och tingsplats. Kyrkoherden Hans i Husby(-Oppunda) lovar att han och hans arvingar ska hålla alla delar av överenskommelsen.

Utfärdaren ber biskop Tord i Strängnäs, riddarna Karl Ulfsson av Tofta, Bengt Filipsson och Knut Karlsson samt väpnarna Ulf Jonsson och Torkel Haraldsson, vilka var närvarande, att besegla tillsammans med honom själv.

Avskrift (från 1604) i Liber causarum 114:8, akt 6, fol. 5r–v, Svea hovrätts arkiv (E VI a 2 aa), Sv. Riksarkivet.

SDHK nr 11571.

Angående kyrkoherden Hans (Hermansson) Guldsmed i Husby se M. Collmar, Strängnäs stifts herdaminne I (1977), s. 372 f.

Om biskopen i Strängnäs Tord Gunnarsson se Collmar, a.a., s. 51 ff.

För sigillanterna Karl Ulfsson (Sparre av Tofta), Bengt Filipsson (Ulv), Knut Karlsson (Sparre av Tofta) och Ulf Jonsson (Aspenäsätten), se SRM s. 53, 19, 55, och 81. För Torkel Haraldsson (Gren) se ÅSF I, s. 57 f.

För Harlinge, Tvetta, Haffina, Gallgrinda, Värskäl, Ålspånga och Hönebäck, se DMS, Södermanland 2:5, s. 41, 51, 40, 54, 58 och 65. För Säby och Örsta se a.a. 2:2, s. 237 och 181. För Fjällskär, Åsby och Eckersta se a.a. 2:3, s. 176, 194 och 79.

Avskriften saknar årtalsangivelse i dateringsfrasen. Försäljningen bör dock ha ägt rum före 1382 7/3 (SDHK nr 12130), då Bo Jonsson genomför ett skifte gällande bland annat egendomarna i Harlinge, Värskäl och Ålspånga med Ragvald Magnusson; se vidare DMS, Södermanland 2:5, s. 143. Eftersom brevet är utfärdat vid pingst och biskop Tord i Strängnäs är sigillant år första möjliga år 1379; se DS nr 9758 angående datum för biskopens provision.

Alle thee manne theta breff see eller höra helssr iagh Hans *nempd*^a Guldsmedh kyrkåprester i Huussaby ewerdelige medh wårömm Herra. Kiennes iagh oppebarliga medh thesso mino nerwarande öpno breff så för them effter kunne komma som them nu ähro medh willia och berådde moott ährligom och welborne manne Boo Jonson drässe i Swerige att hafua giäldguldert giort och till ewärdelige egho honom och hans arffwom oplåtit thesin min godtz såssom först Harlinge som ligger för sex öres landh jordh och thesin torpen som ther är vthafgiort Twetta, Håffuna, Getteui[k]^b, Galgrima, ¹Wurunge, Wedaltorp, Danskebohl, Grytebro, Baggarydh och Myran¹. Jtem i Wederskell otta ottunglandh jordh ett penings landh mindre, i Ål[s]pongom^c fem ortunglandh jordh i Bettna sochn, y Ho[n]ebek^d tu penings landh jordh y Byrkewyk sochn y Oppunda. En y Säby try öres landh jordh y Råby

sochn, y Örista halfftionde örttungs landh jordh y [L]i[d]hbo^e sochn y Rånaherate. Jtem i Fierta skäll siu öres landh iordh y Stechtompta sochn och ett törp som ther är vthaf giort Hielmsäter², y Åssby halff ottonde ortunglandh jordh, y Åkerstum tw öres landh jordh och tw penings landh y Halla so[c]hn^f y Jönåkers⁸ y Strengenäs biskopsdömmen liggiande för sextio löduga *mark* och hundrada löduga *mark*, huilka silff summo iagh kennes migh aff then samma Boo Johansson^h gantzlingh och fulleliga inna enoⁱ summo opburet hafuer som thet migh allelehs^j well åtnoyer. Ty låter iagh then fornempda Boo Johanson och hans arffwa leduga lössa och alleless quitta för alle yttermehra maningh, kraff^k eller tilltalom för tha förskrefne ^lför the^l sextyo och hundrade löduga *mark* aff migh eller minom arffuom och ^mför h[wario manne]^m på mina wegnar effter denna dagh widh godha troo och saningh wthan alt argt. Huilken förskrefna godz och hwarthera om sikh medh huus, iordh, åker och ängom, skogom och fiskewatn, quarn och quarn stadom, tomtom och tomta staderⁿ, torpom och torpa stadum medh the[ss]a^o tillagom ner och fierran, jnnan gårda och vthan, y wåto och törro, nempdo och onemdo, ingo undantago, som thessom godsom aff aller tillegat hafuer och nu tillhöra kan, huadh namn det helst nempnas kan, och^p affhender migh och mina arffwom och tillegnar iagh them och hemol gör them fornempde Boo Jonson och hans arffuom till ewerdiliga^q ähgor, så att han medh sinom arffwom nu^r them godzen styra och råda, wenda och selia, skipto och giffua och allom lundum skepa som han nyttigt och bäst synas, ohindrat och oqualdt aff migh och minom arffuom och af hwario manne på mina wegnar effter denna dagh medh godha troo och saningh vthan alt argdt. Wåre thet och så att thee fornempde Boo Jonson eller hans arffuom^s kunne theta förskrefna godzet affgå alt eller något af ty et eller flere medh landzlagom dommom eller eliest så at iagh gåte hanom thet ey hämblat giort som Gudh förbiuder tå tilbiuder iagh mig medh minom arffwom them fornempde Boo Jonson och hans arffuom att^t så gott godz som han eller them affgå kunne^u igen gifua innan så godhe lägenheet | ther honom thet läglige ligger innan een fierdedell aff enå åhre effter thet han thet affgånit^v weder sandz vthan alt argt. Och ther medh will iagh och skall och lofuer weder saningh medh minom arffuom them fornempde Boo Jonson och hans arffuom opretta och upfylla allan then skada han innom thesso taga kan effter seg[n]^x twegge goda manna å hans och hans arffwa wegnar och twegga å min[a]^y och mina arffwa wegnar ther wy ährom å förwarade på både sydor vtan all gensago wedh mine godho troo och saningh. Och gifuer iagh heredz höffdingen innan huario härader som godzen liggia fulla macht och woll medh thesso brefue them fornempde Boo Jonson eller hans wissa vmbudzman thenne godzen^z att f[as]t^{aa} fara medh fastum och skiälum effter landz lagum å rettom tings dagh och tings stadh till ewerdelighe ägor, huilken tima han ther fasta å bedis licka wiss iagh sielfuer nerstadder wåre. Alla thessa förskrefne articul[o]s^{ab} och hwardera serdeles om sikh lofuer iagh förbemälde^{ac} Hans kyrkioprester y Huussaby meder [m]inom^{ad} arffwom then fornempde Boo Jonson och hans arffwom fasta, staduga och obruttlike att hålla under godha troo och sandz vtan all [arg]ht^{ae}. Till huilkens breffz mehra wisso och stadfästelsse gifuer iagh mit insegell her för hengtt och till wittnes bördh hafuer iagh bedit insegell werdiges faders her Tordz medh Gudz nåde biskop i Strängenäs och ehrlige manne herra Karl VI[f]jons^{af} åff Toptum, herra Bendicht Philipssons, herra Knuth Karlsons riddare, Vlff Jonsons, Torkill Haralsson och Birge Karlsons suäna, huilka her ner stadde ^{ag}och öfuer^{ag} wåro.

Datum Nycop[ie]^{ah} anno [...] ^{ai} feria ^{aj} quart[a] pro[x]ima i[n]^{aj} Pentecostes in testimonium pr[e]missorum^{ak}.

Under brevtexen har plats markerats för tre sigill.

^aN. ms. ^bGetteuuh ms. ^cÄlppongom ms. ^dHouebek ms. ^eFichbo ms. *Härefter by överstruket.* ^fsohn ms. ^gBokstaven n otydlig, sannolikt efter rättelse. ^hFörsta bokstaven o möjligen efter rättelse. *Så även i det följande i namnet Johansson (Johanson, Jonsson, Jonson) utan att detta kommenteras i varje enskilt fall.* ⁱseno ms. ^jSista tre bokstäverna otydliga, möjligen efter rättelse. ^kkrafft (avskrivningsfel) ms. ^{l-l}Troligen felaktigt upprepat vid avskrift. ^{m-m}förhomo (eller liknande) med förkortningsstreck ms. ⁿBokstaven t otydlig, saknas möjligen. ^othetta ms. ^pSå för väntat iagh. ^qBokstaven l möjligen efter rättelse. ^rSå för väntat må. ^sHärefter eller hans arffuom felaktigt upprepat. ^tSå för väntat annat. ^uBokstäverna nn skrivna med en överflödig stapel. ^vHärefter war utstruket. ^xsege ms. ^ySista bokstaven oläslig i hårt bunden volym. ^zgodhen ms.

^{aa}fort ms. ^{ab}articular ms. ^{ac}P.g.a. hårt bunden volym är bokstaven b svårläst samt trolig förkortning och avstavningstecken oläsliga. *Bokstäverna de på följande rad.* ^{ad}inom ms. ^{ae}dirht (eller liknande; avskrivningsfel) ms. ^{af}Vlsons ms. ^{ag-ag}Hopskrivet ms. ^{ah}Sista bokstäverna oläsliga i hårt bunden volym. ^{ai}Årtalet utelämnat vid avskrift. ^{aj-aj}quarto propima im ms. *En annan möjlighet är att im är fel för ante.* ^{ak}promiss ms. *Samma p-förkortning har använts för väntat pro (i proxima) och pre (i premissorum).*

¹⁻¹Torpen har inte kunnat identifieras. ²Torpet har inte kunnat identifieras.

10301

(omkring 1380) första veckan i juli

Börsta

Nils Bengtsson underrättar sin vän herr Klaus (Helsing) att han påföljande måndag i närvaro av sina vänner kommer att låta sin hustru gå i kyrkan (kyrktågning, se kommentar). Därför ber avsändaren herr Klaus att då komma till mässan i Veckholms kyrka tillsammans med sin bror eller herr Hans Birgersson; de är alla mycket välkomna. Vidare meddelar Nils att han på en väns vägnar genom pant är skyldig Staffan Vinman, borgare i Uppsala, 5 ½ mark penningar och som pant har lämnat en mantel värd mer än 10 mark. Staffan har försökt driva in (skulden) enligt stadsrätten så länge att avsändaren nu fruktar att manteln har gått förlorad eller blivit såld för mindre än dess värde. Nils beklagar detta och menar att det vore till skada för ägaren. Han sänder därför panten till ett värde av ytterligare 2 penningar med sin kyrkoherde Jöns i Veckholm och ber i all vänskaplighet herr Klaus att lösa panten för manteln av Staffan eller av den person som köpt manteln av honom. Herr Klaus ska behålla både panten och manteln tills dess att de möts igen, och Nils lovar att stå till tjänst med vad helst herr Klaus kan behöva hjälp med.

Orig. på papper (21,9 x 12,1 cm; 16 rader), Sv. Riksarkivet.

SDHK nr 11583.

Regest: RPPRH 103.

Nils Bengtsson är känd från 1378 (DS nr 9818) och fram till 1396 (SDHK nr 14548). I det förstnämnda brevet framgår det att hans hustru var Katarina Jordansdotter.

Om prebendaten Klaus (Nils) Johansson Helsing, som är belagd från 1366 (DS nr 7444) till 1381 (SDHK nr 12044) eller möjligen 1382 (SDHK nr 12211), se B. Hedberg, Uppsala stifts herdaminne IV:2 (2014), s. 280 ff., samt kommentar till DS nr 9477 med vidare hänvisningar.

Staffan Vinman uppträder 1406 som borgmästare i Uppsala, se SD nr 725.

För belägg på Hans (Johannes) Birgersson, prebendat i Uppsala domkyrka, (ej nämnd i Hedberg, a.a.) se SMP III, sp. 6; han är i övrigt tidigast känd 1381.